

De Standaard

INTERVIEW MARIE-JOSÉ VAN HEE

‘Gebouwen met een goed plan gaan eeuwen mee’

Met een expo in De Singel blikte Marie-José Van Hee (72) terug op een oeuvre dat in alle stilte deel is geworden van de canon. Of het nu gaat om een plein of een woning, haar ontwerpen zijn gemaakt voor de eeuwigheid. ‘Ik probeer mijn gebouwen te ontdoen van de franjes van de tijd.’

Emmanuel van der Beek

Donderdag 12 januari 2023 om 3.25 uur

<p>Marie-José Van Hee. Klaas Verdru</p>

Marie-José Van Hee. © Klaas Verdru

Wie is Marie-José Van Hee?

- ▶ Geboren in 1950, in een familie van aannemers
- ▶ Studeerde aan Sint-Lucas in Gent, in dezelfde klas als Paul Robbrecht
- ▶ Start een eigen praktijk in Gent
- ▶ Verbouwt in 2000 de Modenatie (nu Modemuseum)
- ▶ Bouwt een indrukwekkend portfolio uit met voornamelijk woningen
- ▶ Werkt geregeld samen met Robbrecht en Daem (bvb. Stadshal in Gent, Leie-kades in Deinze)
- ▶ Ontvangt in 2017 een fellowship van het prestigieuze Royal Institute of British Architects (RIBA)

Het is razend druk, zegt ze wanneer ze het atelier binnenstormt. We spreken elkaar enkele dagen voor de opening van haar expo, tussen haastig opzij geschoven maquettes, breekmessen en tekeningen van aankomende projecten. Van Hee, de pensioenleeftijd al even voorbij, denkt duidelijk nog niet aan stoppen. ‘s Ochtends kom ik wat traag op gang, maar zodra ik bezig ben, kan ik nog uren doorgaan.’

Toen Van Hee in 1993 voor het eerst tentoonstelde – toen ook in De Singel – had ze nog maar net haar bureau opgericht. Nu, dertig jaar later, blikt ze op vraag van het Vlaams Architectuurinstituut terug op een oeuvre van ruim vierhonderd projecten. Hoewel haar gebouwen bijna allemaal in Vlaanderen staan, gaan haar ontwerpen de wereld rond. In 2021 wijdde het Japanse vakblad A+U een volledig nummer aan haar oeuvre, iets wat maar weinig architecten gegund is.

Toch is de kans klein dat u zich meteen een ontwerp van haar bureau voor de geest haalt. Dat heeft wellicht iets met de gebouwen zelf te maken, gokt Van Hee. Haar portfolio bestaat vooral uit woningen en die halen zelden het nieuws. 'Ik heb nooit moeite gedaan om mijn werk bekend te maken', zegt ze. 'Ik vond dat het zijn eigen gang moest gaan. Maar in deze tijd moet je je profileren. Dat heb ik te laat beseft.' Enkele publieke opdrachten kent u misschien wel, zoals het Modemuseum in Antwerpen, de Gentse Stadshal of het plein voor het KMSKA. Die laatste twee ontwerpen maakte ze met Robbrecht en Daem, met wie ze een atelier en een geschiedenis deelt.

Bedevaartsoord

Centraal in de expo staat haar eigen woning, waar ze tien jaar aan werkte. Het huis in hartje Gent is een begrip in het wereldje van architecten. Veel studenten hebben het al bezocht: in gedachten met de plannen voor zich, of in het echt. 'Het huis is een bedevaartsoord geworden (lacht). Er komen geregeld bezoekers over de vloer. En dan te bedenken dat de stad de bouwaanvraag eerst niet wilde goedkeuren, omdat je vanop straat de woning niet kunt binnenkijken. Bij andere huizen hangen er toch gewoon gordijnen voor het raam?'

‘Wandelen is voor mij de essentie van het
ontwerpen’

Het is verleidelijk een parallel te zien tussen die ontwerpen en de dame die we spreken. Ze praat bescheiden, bijna onzeker, en laat stiltes vallen die je zelf moet invullen. Ook haar woningen dringen zich niet op. Ze zijn bescheiden maar genereus, en bovenal, adembenevend stil. 'Ken je de abdij van Le Thoronet, in Zuid-Frankrijk? Het

gebouw heeft zo'n indruk op me nagelaten. Ik stuur er iedereen naartoe. Het licht dat voorzichtig binnenvalt, de stappen die je in de grote ruimtes hoort ... Dat is toch poëzie?'

'Tegelijk weten we niet wie Le Thoronet gebouwd heeft. De architect doet er niet meer toe. Gebouwen met een goed plan, goede ruimtes en goed licht gaan daarentegen eeuwen mee. Dat streven wij ook na in onze ontwerpen. Ik probeer mijn gebouwen te ontdoen van de franjes van de tijd.'

<p>Van Hee nam het Modemuseum in Antwerpen begin deze eeuw onder handen. Jan Verlinde</p>

Van Hee nam het Modemuseum in Antwerpen begin deze eeuw onder handen. © Jan Verlinde

Cultstatus

Van Hee wandelt traag en in gedachten door de gebouwen die ze beschrijft. Ze gesticuleert het grondplan in de lucht. Je hebt inbeeldingsvermogen nodig om haar te volgen. ‘Ik teken nooit als ik reis, het zit allemaal in mijn hoofd. Wandelen is voor mij de essentie van het ontwerpen. In het echt, want dan krijg je tijd en ruimte om rond te kijken. Maar ook in gedachten, door een plan. Dat prikkelt de verbeelding toch, niet?’

Ontwerpen is voor Van Hee niets anders dan tekenen wat ze in gedachten ziet, vertelt ze. Vaak thuis, ’s avonds, aan haar grote houten tafel. Maquettes maakt ze nooit. Als het moet, maken haar medewerkers er een. Bij Van Hee gebeurt alles op papier. Haar ruwe potloodschetsen, die al te zien waren op de Architectuurbiënnale in Venetië, hebben een cultstatus verworven. Veel liefhebbers zouden er maar wat graag een aan hun muur hangen.

‘Ik ga ze pas verkopen als ik in geldnood zit, hoor (lacht). Ik maak die tekeningen enkel om mijn gedachten te kunnen volgen. Met een computer kan ik niet tekenen. Alles moet meteen een maat en een

naam hebben. Op papier ben je vrij. Je kunt harder en zachter op je potlood duwen, de lijnen stilaan verschuiven. En als je zit weg te dromen, kan je hand nog doorgaan met tekenen.'

<p>Het huis van Van Hee is een begrip bij veel architecten. David Grandorge</p>

Het huis van Van Hee is een begrip bij veel architecten. © David Grandorge

Vechten als vrouw

De expo toont ook projecten die het niet gehaald hebben. Het zijn er 155. Soms blijft er alleen een nummer over. Van Hee heeft er een moeilijke band mee. ‘Ik probeer die projecten weg te denken. Ze lagen me vaak nauw aan het hart. We hebben er veel werk in gestoken met het team. Het is ongelooflijk hoe negatief de toon is in de rapporten die je na wedstrijden te zien krijgt. Mijn collega’s verbieden me die te lezen, want dan begin ik met papieren te gooien (lacht).’

‘Met een computer kan ik niet tekenen. Op papier ben je vrij. Je kunt harder en zachter op je potlood duwen, de lijnen stilaan verschuiven’

Een harde dobber was de wedstrijd voor het Modemuseum. Hoewel Van Hee het gebouw twintig jaar geleden grondig restaureerde, haalde hun recente ontwerp voor een tweede verbouwing het niet. ‘Het probleem bij wedstrijden is dat je onze ontwerpen niet kunt vat-

ten op een bierviltje. Ik denk soms dat er al te veel in mijn plannen zit. Opdrachtgevers denken dan dat ze niets meer zullen kunnen veranderen. Daarnaast krijg ik vaak de indruk dat wedstrijden op voorhand al beklonken zijn. Ach, misschien ben ik gewoon boos omdat ik er nooit een gewonnen heb.'

Huis HdF in Zuidzande (Nederland). David Grandorge

Huis HdF in Zuidzande (Nederland). © David Grandorge

Of ze harder moet vechten omdat ze een vrouw is? ‘Een paar keer is mij expliciet gevraagd om met Paul (Robbrecht, red.) samen te werken, louter om een man aan boord te hebben. Je kunt je niet voorstellen hoe vaak ik heb moeten horen dat vrouwen er niets van kennen.’

Daar gaat de expo ook en misschien wel vooral over: vertrouwen in de architect. ‘Ik heb mijn hele leven moeten vechten voor vrijheid. Als ik regels lees voor ik aan een ontwerp begin, dan kan ik niet meer bewegen. Veel regels zijn echt te gek voor woorden. Je moet mij toch niet vertellen hoe hoog ik mag bouwen? Dat weet ik toch? Als architecten hun verantwoordelijkheid zouden nemen, zijn al die regels niet nodig.’

Marie-José Van Hee architecten. Een wandeling. Tot 21 mei in De Singel, Antwerpen.

Verschenen op donderdag 12 januari 2023

LEES MEER

GISTEREN | DE ARCHITECT SOPREMA, TONGEREN

Een funky Green Deal

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20230213_98576999)

GISTEREN | RIJKSMUSEUM AMSTERDAM

Vermeer-tentoonstelling in sneltempo uitverkocht

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20230213_98574551)

11/02/2023 | RECENSIE EXPO

Kunstenaars vinden selfie opnieuw uit in Brussel

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20230210_98241124)

11/02/2023 | PORTRET JOHANNES VERMEER

Waarin schuilt de magie van Johannes Vermeer?

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20230209_96463510)

08/02/2023 | RECENSIE EXPO

Welkom in de verstilte wereld van Johannes Vermeer

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20230207_98055537)

 (<https://www.facebook.com/destandaard/>) (<https://twitter.com/destandaard>)

 (<https://www.instagram.com/destandaard/>)

Krijg een bericht bij belangrijk nieuws met onze app DS Nieuws

Download de app >

RADAR / zoekt elke week
de beste cultuurtips
([//www.standaard.be/radar](http://www.standaard.be/radar))

